

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Mevr. M. Commelin

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3557

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 28 juli 2026

Onderwerp Aanbiednota bij onderzoek "Mediation in Nederland. Ontwikkeling,
kwaliteitsborging en empirische inzichten in kwaliteit"

Het WODC onderzocht wat er op dit moment bekend is over kwaliteit van mediation in Nederland. De directe aanleiding van het onderzoek was de behoefte aan inzicht in de kwaliteit die momenteel met mediation aan rechtzoekenden wordt geboden. De bredere maatschappelijke relevantie is gelegen in het belang van goede kwaliteit van mediation voor burgers en bedrijven die een conflict met mediation willen aanpakken.

In deze nota beschrijft het WODC enkele hoofdpunten uit het onderzoek. Voor de volledige samenvatting verwijzen we naar het bijgevoegde rapport.

Belangrijkste uitkomsten

De beschikbare empirische bevindingen laten een voorlopig positief beeld zien over de kwaliteit van mediation in Nederland. De meeste deelnemers aan mediation lijken tevreden te zijn over onderdelen van het systeem, het proces en het resultaat. Bovendien wordt in de meerderheid van de mediations het geschil gedeeltelijk of volledig opgelost. Daarnaast blijkt in ongeveer de helft van de mediations overeenstemming te worden bereikt en het aantal klachten bij de Mediatorsfederatie Nederland is beperkt. Dit beeld is echter niet compleet. Actuele empirische kennis ontbreekt over hoe hedendaagse mediation daadwerkelijk wordt uitgevoerd, over wat mediation daadwerkelijk oplevert en over de daadwerkelijke effectiviteit van mediation.

Kwaliteit van mediation: systeem, proces en resultaat

Kwaliteit van mediation kent verschillende aspecten. In deze studie hebben we onderscheid gemaakt tussen systeemkwaliteit, proceskwaliteit en kwaliteit van het resultaat. Systeemkwaliteit heeft betrekking op de bredere context van het rechtssysteem, de overheid of de maatschappij. Hierbij kan worden gedacht aan zaken als de financieringsstructuur en het aanbod van professionals. Proceskwaliteit gaat over het verloop van het mediationtraject. Daarbij kan worden gedacht

aan aspecten zoals informatieverstrekking, bejegening door de mediator en de invulling van mediationbijeenvakomsten. Kort gezegd laat het resultaat zien of mediation werkt. Kwaliteit van het resultaat kan worden afgemeten aan zaken zoals het vastleggen van afspraken in een overeenkomst en de verbetering van onderlinge relaties. Voor dit onderzoek hebben we met behulp van literatuur en interviews met mediators gekeken naar mediation in het geval van burgers met een conflict, conflicten in de zakelijke sector en geschillen met de overheid. Mediation in strafzaken en mediation in internationale conflicten zijn niet meegenomen.

Empirisch inzicht in kwaliteit van het systeem, proces en resultaat

Voor de systeemkwaliteit hebben we in de literatuur informatie gevonden over de tevredenheid met de kosten en duur van mediation. Ruim de helft van de Nederlanders vindt mediation goedkoper dan het nemen van juridische stappen. Daarnaast zijn Nederlanders die mediation hebben gedaan over het algemeen tevreden over de snelheid van het traject. Empirische informatie over de inzet van middelen en de invloed op de werklust van de Rechtspraak is niet gevonden.

Voor de proceskwaliteit hebben we in de literatuur informatie gevonden over de tevredenheid ermee. Gebruikers van mediation zijn gemiddeld genomen tevreden over het doorlopen proces. Ook over de deskundigheid, de voorbereiding en de klantvriendelijkheid van de mediator zijn ze tevreden. Daarnaast zijn ze gemiddeld genomen goed geïnformeerd. Ondanks dat gebruikers gemiddeld genomen tevreden zijn met het proces, geeft een flink deel aan dat niet alle relevante onderwerpen tijdens de mediationbijeenvakomsten zijn besproken. Wat betreft klachten over mediation of de mediator is informatie beschikbaar over het MfN-register. Het aantal klachten blijkt beperkt te zijn.

Over de kwaliteit van het resultaat zijn voor Nederland ook bevindingen beschikbaar. Uit de literatuur is naar voren gekomen dat in de meerderheid van de mediations het geschil gedeeltelijk of volledig wordt opgelost. Daarnaast blijkt in ongeveer de helft van de mediations overeenstemming te worden bereikt. Ook blijkt het merendeel van de mediationdeelnemers tevreden te zijn met het resultaat. Dit lijkt eveneens te gelden voor bedrijven en hun advocaten, maar het is niet duidelijk in hoeverre dit beeld representatief is. Er bestaat beperkt inzicht in het effect van mediation. Bij ouders die een echtscheidingsprocedure hebben doorlopen en een mediator hebben ingeschakeld is geen effect op het welzijn van kinderen gevonden. Bij ouders die samenwoonden en uit elkaar zijn gegaan, zijn positieve resultaten van mediation gevonden. Verder zijn er aanwijzingen dat partijen in een arbeidsconflict mediation als een effectief middel beschouwen, zowel op de korte als langere termijn. Over de aard van de overeenkomst en veranderingen in het conflict is weinig tot geen empirische informatie beschikbaar. Over de verandering in de relatie tussen partijen en over rechtvaardigheid van het resultaat hebben we geen empirische informatie gevonden.

Opvattingen en ervaringen van geïnterviewde mediators betreffende kwaliteit van mediation

De manier waarop mediators optreden, het goed informeren van gebruikers over wat mediation inhoudt en wat kan worden verwacht en de inhoudelijke deskundigheid van mediators dragen volgens geïnterviewde mediators bij aan de kwaliteit van mediation. Ook is duidelijk naar voren gekomen dat de geïnterviewde

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3557

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

mediators het huidige vakgebied onoverzichtelijk vinden. Dat geldt voor gebruikers omdat het voor hen niet altijd duidelijk is welke kwaliteit zij van mediation kunnen verwachten. Het geldt ook voor de mediators zelf omdat zij een ongelijk speelveld ervaren waarin verschillende kwaliteitsstandaarden bestaan en het niet duidelijk is hoe zij daarop moeten inspelen. De meningen lopen uiteen over hoe het vakgebied, en dan voornamelijk het zicht op kwaliteit van mediation, overzichtelijker kan worden gemaakt. De meeste geïnterviewde mediators vinden certificering en kwalificering belangrijk voor kwaliteitsbevordering en -bewaking. Een deel zou graag zien dat dit wettelijk wordt vastgelegd en dat 'mediator' een beschermd beroep wordt. Maar er zijn ook mediators die verwachten dat er meer bureaucratie zal komen of vinden dat uniforme normen en regels geen recht doen aan de diversiteit van het vakgebied. Daarnaast hebben we ook mediators gesproken die aangeven dat de markt kwaliteitsbevordering en -bewaking prima zelf kan regelen.

Mogelijke benutting uitkomsten onderzoek

Op basis van het huidige onderzoek kunnen we aangegeven waar mogelijkheden liggen om bestaande kennis over kwaliteit van mediation uit te breiden. Dit hebben we gedaan door enkele suggesties te geven voor kennisontwikkeling waarvan wij verwachten dat die kunnen bijdragen aan het verder ontwikkelen van kwaliteitsbevordering en -bewaking van mediation in Nederland. De eerste twee suggesties zijn gericht op een verdiepende probleemanalyse en het expliciteren van doelen voor ontwikkeling van kwaliteitsbevordering en -bewaking. De laatste drie suggesties hebben betrekking op kennisontwikkeling waarmee het inzicht in de veronderstelde voor- en nadelen van mediation wordt vergroot.

Suggestie 1: Verdiepende probleemanalyse van kwaliteit van mediation

In kaart brengen welke problemen en uitdagingen er daadwerkelijk spelen op het gebied van kwaliteit van mediation en daaruit gerichte doelen afleiden voor de ontwikkeling van kwaliteitsbevordering en -bewaking.

Suggestie 2: Onderzoek onder gebruikers

Bij gebruikers van mediation nagaan welke redenen zij geven bij hun keuze voor mediation en een mediator, welke informatie zij gebruiken bij die keuze en hoe zij de kwaliteit van mediation en mediators beoordelen. In het bijzonder kan aandacht besteed worden aan redenen en overwegingen voor het afbreken van het mediationtraject en aan mogelijke variatie in geschiktheid van mediation naar geschiltype.

Suggestie 3: Vergelijkend onderzoek mediation en gerechtelijke procedures

Vergelijkend onderzoek tussen mediation en gerechtelijke procedures naar aspecten van kwaliteit zoals de kosten, doorlooptijd, tevredenheid en effectiviteit waarbij rekening wordt gehouden met kenmerken van de zaak en van de partijen in het conflict.

Suggestie 4: Onderzoek juridische kwaliteit resultaat mediation

Op basis van een expertoordeel of van rechtspraak vaststellingsovereenkomsten, die naar aanleiding van mediation zijn opgesteld, analyseren voor meer inzicht in de juridische kwaliteit van het resultaat van mediation.

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3557

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Suggestie 5: Onderzoek ervaren druk en machtsongelijkheid

Bij het onderzoek onder gebruikers (zie suggestie 2) specifiek aandacht besteden aan ervaren druk om buiten de rechter om akkoord te gaan met afspraken, mogelijke machtsongelijkheid tussen partijen en hoe de mediator omgaat met eventuele machtsongelijkheid tussen partijen.

Belang voor de maatschappij

Het huidige onderzoek is gestart vanuit een kennisbehoefte die er bestond over de kwaliteit die momenteel met mediation aan rechtzoekenden wordt geboden. Inzicht in kwaliteit was nodig voor de verdere uitwerking van de contouren van een centraal mediatorsregister. In het kader van datzelfde traject is op 4 februari 2025 een Adviescommissie Centraal Mediatorsregister ingesteld. De commissie bestaat uit een kwartiermaker en drie andere leden. In een brief aan de staatssecretaris, van 5 juni jongstleden, concluderen de kwartiermaker en de leden van de adviescommissie dat de voorwaarden voor een succesvolle realisatie van een centraal mediatorsregister op dit moment ontbreken. Deze recente ontwikkeling doet niets af aan het belang van inzicht in de kwaliteit van mediation in Nederland en daarmee aan de relevantie van het huidige onderzoek. Burgers en bedrijven die een conflict met mediation willen aanpakken, zijn erbij gebaat dat die mediation van goede kwaliteit is. De belangen voor partijen in een conflict kunnen groot zijn. De gevolgen van de manier waarop een conflict wordt aangepakt en het mogelijke resultaat daarvan zijn misschien nog wel groter. Als de geboden kwaliteit van mediation niet duidelijk is of tekortschiet is de afweging of mediation een passende manier is voor het aanpakken van het conflict niet goed te maken. De afgelopen decennia hebben duidelijk gemaakt dat het moeilijk is om tot een eenduidig systeem te komen voor het bevorderen en bewaken van de kwaliteit van mediation. Ook dat maakt de relevantie van het huidige onderzoek duidelijk. De kwartiermaker en leden van de adviescommissie stellen voor om de kwaliteitsnormen en -eisen voor mediators om tot een bestaand register te worden toegelaten wettelijk te uniformeren. Daarmee bedoelen zij dat deze normen worden ingevuld, geconcretiseerd en verder ontwikkeld. In een reactie op het advies en de aanbeveling van de kwartiermaker en de leden van de adviescommissie heeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aangegeven het advies en de aanbevolen route te verkennen in nauw overleg met de betrokken partijen. Tevens geeft de staatssecretaris in haar reactie aan de conclusies van het huidige onderzoek daarin mee te nemen.

Methoden

Het onderzoek betreft een verkenning van wat er op dit moment empirisch gezien bekend is over kwaliteit van mediation in Nederland. Deze verkenning is uit een viertal onderdelen opgebouwd. Ten eerste hebben we op basis van literatuur, informatie op websites en beleidsdocumenten de achtergrond van kwaliteit van mediation in beeld gebracht. Hiervoor hebben we een beschrijving gegeven van de ontwikkeling van mediation in Nederland. Ten tweede hebben we aan de hand van vijf grote organisaties (het ADR Register, de Mediatorsfederatie Nederland, de Nederlandse Mediatorsvereniging, de Nederlandse vereniging Familie- en erfrecht Advocaten en Scheidingsmediators en de Raad voor Rechtsbijstand) een beeld geschetst van de huidige kwaliteitsborging. Ten derde hebben we met behulp van een *scoping review* van de Nederlandse empirische literatuur over de afgelopen

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3557

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

10 jaar een systematisch overzicht gegeven van de empirische kennis over kwaliteit van mediation in Nederland. Ten vierde hebben we de opvattingen en ervaringen van een selectie van mediators met betrekking tot kwaliteit van mediation opgetekend. De groep mediators hebben we zo gevarieerd mogelijk samengesteld. Dit was nodig om zo breed mogelijk in kaart te kunnen brengen hoe in de praktijk over kwaliteit van mediation wordt gedacht. Zodoende hebben we zicht gekregen op de opvattingen en ervaringen van mediators die zijn aangesloten bij verschillende grote registers en beroepsverenigingen. Mediations kunnen echter ook worden uitgevoerd door niet geregistreerde of bij een beroepsvereniging aangesloten mediators. Het is niet gelukt om in het huidige onderzoek mediators uit dit deel van de sector te interviewen.

Openbaarmaking

Het WODC publiceert de onderzoeksrapporten uiterlijk zes weken nadat zij door de directeur WODC zijn geaccepteerd/vastgesteld. Zoals al is aangegeven aan Directie Rechtsbestel zal het WODC het rapport in dit geval op 1 september 2026 openbaar maken. Indien later blijkt dat een ander moment van openbaarmaking vanwege zwaarwegende overwegingen opportuun blijkt, dan kan daartoe een gemotiveerd verzoek bij het WODC worden ingediend.

Onderzoekers en begeleidingscommissie

Het onderzoek is uitgevoerd door dr. W.J. Verhoeven, dr. T. Geurts en dr. mr. V. Ljujić. Voor het onderzoek is een begeleidingscommissie gevormd. Deze bestond uit: prof. dr. R.H. de Bock (voorzitter), mr. dr. E.J.M. van Beukering-Rosmuller, mr. dr. B.E.S. Chin-A-Fat, mr. C. Munier en dr. A.J. de Roo.

Bestaat er behoefte aan verdere toelichting op het rapport, de conclusies of de mogelijkheden voor de benutting, dan kan contact worden opgenomen met de onderzoekers van het WODC. Te bereiken via informatiedesk@wodc.nl.

Met vriendelijke groet,
dr. R. Willemse
Plaatsvervangend directeur WODC

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3557

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.